

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 Temel Düzey Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar*

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe and Ucimo Srpski 1 Cultural Transfer in Basic Level Textbooks

Maja MILOSAVLJEVIC

ORCID: 0000-0002-8931-1897 ◆ mmilosavljevic92@gmail.com

Prof. Dr. Süleyman EROĞLU

ORCID: 0000-0003-3223-6731 ◆ Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
◆ seroglu@uludag.edu.tr

Özet

İnsanın diğer canlılardan ayrılan en temel özelliği dille iletişim kurabilen bir varlık oluşudur. Dünyaya gelişiyle bir kültür ortamına dâhil olan insan zamanla kültürün yaratıcısı olan dille konuşup iletişime geçmekte, hayatı da içine doğduğu kültürün imkânları çerçevesinde anlamlandırabilmektedir. İnsanı insan yapan temel unsur dili kullanabilme yeteneği olduğu gibi milletleri millet yapan en önemli unsur da kültürdür. Bu bakımdan millet kimliği kazanmada dil ile kültürün rolü çok büyüktür. Kültür, milletlerin dilini biçimlendirirken dil de kültürün koruyucusu ve aktarıcısı durumundadır. Bu yüzden dil öğrenimi aynı zamanda dilin bünyesinde var olan kültürün de edinimidir. Dilin ve kültürün insan yaşamındaki yeri düşünüldüğünde dil öğretiminin de yaşamdan yani kültürden kopuk bir şekilde öğretilmeyeceği açıktır. Dilin aktarıcısı olduğu kültürle birlikte öğretimi kolay ve kalıcı öğrenmeye katkı sağlayarak bireyler arası iletişimin daha doğru ve etkili kurulabilmesine yardımcı olacaktır. Özellikle yabancı dil öğretiminde kültür odaklı bir öğretim yönteminin benimsenmesi, öğrencilerin hedef kültüre karşı ön yargılı yaklaşımlarını ortadan kaldırıp hedef dille ilgili öğrenme motivasyonlarının artmasına da katkı sunacaktır. Şüphesiz bu durum, yabancı dil öğretiminin kültürel unsurlarla birlikte gerçekleştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretim süreçlerinde dilin yapı ve işleyişi yanında milletin kültürel kodlarının çözülmesine de yardımcı olacak ders materyallerine ihtiyaç vardır.

Ders kitabı, öğrencilerin hem ders içi hem de ders dışı öğrenme süreçlerinde yararlandığı başlıca kaynak durumundadır. İçerisinde dilin hem dil bilimsel yapı ve kurallarını hem de kültürel özelliklerini barındıran ders kitaplarının aynı zamanda bir kültür rehberi niteliğinde hazırlanmasının gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda yabancı dil öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarının içerdiği kültürel unsurları karşılaştırmalı olarak inceleyen ve ortak kültürel ölçütlerin geliştirilmesine katkı sunacak çalışmalara ihtiyaç olduğu da muhakkaktır. Bundan hareketle ortaya konan bu çalışmada; Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ile Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarının içerdiği kültürel unsurlar, nitel veri analizi yöntemiyle karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve söz konusu ders kitaplarında hedef kültürün aktarımına yönelik hangi kültürel unsurlardan, hangi düzeyde ve ne ölçüde yararlandığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültür Aktarımı, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Ucimo Srpski 1 Ders Kitabı.

Abstract

Human beings possess a distinctive feature that sets them apart from other living organisms; their ability to communicate through language. From the moment they are born, humans are immersed in a cultural environment, which enables them to communicate using language - the creator of culture. Language helps individuals comprehend life within the cultural framework and is an essential element that defines their humanity. Culture, in turn, is the most critical aspect that shapes the identity of a nation. Language and culture play a significant role in establishing a national identity, with culture molding the language of the people and language serving as the guardian and transmitter of culture. As a result, learning a language is not just about acquiring linguistic skills, but also acquiring the culture that is embedded within the language. Given the importance of language and culture in human life, it is evident that language teaching should not be detached from cultural contexts.

Teaching a language with an emphasis on its cultural context can facilitate long-lasting and effortless learning, as well as promote more accurate and effective communication between individuals. A culture-oriented approach to teaching foreign languages can eliminate

* Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı'nda 2022 yılı haziran ayında başarıyla savunulan "Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Sırpçanın Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların Karşılaştırmalı İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

students' biased attitudes toward the target culture and enhance their motivation to learn the language. Therefore, there is a pressing need for course materials that not only focus on the language's structure and function but also analyze the cultural codes of the target nation. Textbooks are the primary resource used by students both in class and during extracurricular language learning. Therefore, it is crucial to develop textbooks that provide students with a cultural guide, incorporating both the grammatical rules of the language and its cultural features. In this regard, comparative studies analyzing the cultural elements presented in foreign language textbooks and contributing to the development of common cultural criteria are imperative.

This study aims to comparatively analyze the cultural elements presented in Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe and Ucimo Srpski 1 textbooks, which teach Turkish and Serbian as foreign languages at a basic level. Using qualitative data analysis, the study seeks to determine which cultural elements were utilized, at what level, and to what extent for transferring the target culture in these textbooks.

Keywords: Culture, Culture Transfer, Turkish Teaching to Foreigners, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Textbooks, Ucimo Srpski 1 Textbook.

Giriş

Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. Kültür, bir toplumun maddi ve manevi tüm varlığıyla oluşturduğu yaşam tarzı, dil de kültürün yaratıcısı ve aktarıcısıdır. Dilin içinde kültürün bütün unsurları ve milletin maddi ve manevi tüm birikimleri bulunur. “Kültür oluşumunu sağlayan öğelerin başında gelen dil ile bir toplum, çok değişik ve çeşitli alanlardaki birikimlerini, sosyal yapısını şekillendiren bütün değer ölçülerini kavramlar ve sözcükler hâlinde diline aktarır” (Tanç, 2002: 521). Kültürün dil ile güçlü bir ilişkisi vardır ve kültürel varlıklar dil sayesinde aktarılır (Elbir ve Aka, 2015: 374).

Dille aktarılan kültür ve kültürle şekillenen dil, ayrılmaz bir bütün oldukları için dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Yabancı dil öğrenen bireyler dil ile beraber o toplumun kültürünü de öğrenmiş olurlar. Dolayısıyla yabancı dil öğrenimini aynı zamanda yeni bir kültür edinimi olarak değerlendirmek de mümkündür.

Yabancı dil öğrenen bireylerin yeni bir dünya görüşü, farklı bir düşünce yapısıyla karşılaşmaları tesadüf değildir. Bu karşılaşma, yabancı dil öğrenenleri farklı bir anlamsal yapıyla karşı karşıya getirir. Bu yüzden “dilin biçimsel yapısının içinde bulunan anlamsal yapıyı kültürün oluşturduğu söylenebilir” (Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 225).

“Yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencilere kültürel yeterlilikler kazandırarak o dili daha iyi anlar ve konuşur hâle getirebilmektir” (Demir ve Açık, 2011, s. 55). Kültürel yeterlilik, kültürel benzerlikleri ve farklılıkları anlamak, kabul etmek ve diğer kültürlerden insanlarla başarılı etkileşim ve iletişim kurma yeteneğini temsil eder. Bu nedenle yabancı kültüre ait davranış, bilgi, değer ve becerileri ders ortamında görmek o toplumu daha iyi anlamak konusunda dil öğrenenlere yardımcı olur. Kültürlerarası yetkinlik, iletişimsel yetkinliği artırır ve zenginleştirir (Duricic ve Georgijev, 2013).

Yabancı bir dili tam anlamıyla öğrenmek, öğrenilen dilin kültürüne de hâkim olmayı gerektirir. Bu yüzden kültürün aktarılmadığı yabancı bir dil öğretimi anlayışında başarılı olma ihtimali azdır. Yabancı dil öğretiminin önemli hedeflerinden biri, farklı kültürlerden bireylerle birlikte doğru ve etkili bir öğrenme süreci oluşturmaktır. Bundan hareketle, öğrenme sürecinde kültürel farklılıklardan kaynaklı iletişim problemlerini ortadan kaldırmak ve kültürler arası hoşgörü kazandırabilmek için öğretim materyallerinin oluşturulmasında ve kullanımında kültürel öğelere yeterince yer vermek gereklidir.

Günümüzün küreselleşen dünyasında insanlar, şüphesiz farklılıklarına rağmen birbirini kabullenme, hoşgörü ve barış içinde yaşama arzusundadırlar. Böyle bir dünyada huzur ve barış içinde yaşamak için ancak önyargıların kaldırılmasına ve insanlığın ortak sorunlar üzerinde durmasına gerek duyulmaktadır. Bu bağlamda bir kültürel karşılaşma alanı olan yabancı dil derslerinde hedef dilin kültürel değerlerine hoşgörülü ve uzlaşmacı olmayı telkin eden bir anlayış olarak kültürlerarası öğretim her gün biraz daha önem kazanmaktadır. “Hedef dilin kültürel değerlerinin öğretim sürecine dâhil edilmesini ve kültürel içeriğin vurgulanmasını gerektiren alanlardan biri de yabancı dil olarak Türkçe öğretimidir ve bu alanda kültürel öğelerin etkili bir şekilde aktarılmasında ders kitaplarının önemli bir rolü vardır” (Karakoç Öztürk, 2020, s. 291). “Öğrencilerin Türk kültürünü daha iyi, doğru, güncel ve ön yargısız bir şekilde öğrenebilmelerinde ders kitapları ihtiyaç duyulan bir misyonu üstlenmiş bulunmaktadır” (Yazıcı ve Göçen, 2021, s. 366).

Son zamanlarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili ortaya konan çalışmalar arasında yabancılara Türkçe öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarının önemli bir araştırma alanı olarak öne çıktığı, bunlar

içerisinde ise ders kitaplarının içerdiği kültürel unsurlar bakımından incelenmesini esas alan çalışmaların kayda değer bir orana ulaştığı görülmektedir (Ülker, 2007; Keskin, 2010; İsci, 2012; Vargelen, 2013; Bayraktar, 2015; Erdal, vd. 2018; Ertuğrul, 2015; Tosun, 2016; Çetinkaya, 2018; Özgat Tatan, 2018; Sayid Açıkgöz, 2018; Ummak, 2018; Akkoyunlu, 2019; Kılıç, 2019; Koparan, 2019; Sever, 2019; Yazıcı, 2021; Yazıcı ve Göçen, 2021). Ancak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarındaki kültürel unsurların aynı amaç ve yöntemle hazırlanmış farklı dillerdeki ders kitapları ile karşılaştırmalı olarak incelendiği, kültürlerarası öğretim odaklı çalışmalar ise oldukça azdır.

Bundan hareketle ortaya konan bu çalışma, Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış temel düzey ders kitaplarında kültürlerarası öğretim odaklı ortak kültürel unsurlar ile hedef kültüre yönelik kültürel unsurların aktarımında hangi düzeyde, hangi kültürel unsurlardan ne ölçüde yararlanılması gerektiğinin belirlenmesine ve ortak kültürel bir ölçütün geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurların tespitini ve karşılaştırmalı incelenmesini amaçlayan bu çalışmanın modeli “nitel araştırma” modelidir. Nitel araştırma, araştırma problemini yorum yapma yaklaşımıyla incelemeyi benimseyen bir modeldir. Yıldırım’a göre (1999, s. 10); “nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır”. “Sosyal olay ve olguları buldukları çevre bağlamında araştırmak ve bütüncül olarak anlamak amacıyla yönelik bir sürecin izlendiği nitel araştırmada genel olarak gözlem, görüşme ve doküman analizi veri toplama yöntemleri kullanılmaktadır” (Karasar, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu çalışmanın nitel verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Araştırma kapsamında ele alınan konuyla ilgili bilgi içeren makale, rapor, kitap, arşiv dosyaları, video ve ses kayıtları, fotoğraflar gibi yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denir” (Karataş, 2015, s. 72). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve bu olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189).

Nitel verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilen bu çalışmanın verileri üzerinde içerik analizinde bulunulmuştur. “İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 79). “İçerik analizi meta-analiz, meta-sentez ve betimsel içerik analizi olmak üzere üç türdür” (Çalık ve Sözbilir, 2014, s. 34). Betimsel içerik analizi; “Birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmalar incelenip düzenlenmekte ve alandaki genel eğilimler belirlenmektedir” (Selçuk vd., 2014; aktaran Çalık ve Sözbilir, 2014, s. 34).

Verileri yukarıda belirtilen ölçütler çerçevesinde elde edilen bu çalışmanın odağında Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ile Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki metinlerin kültürel unsurlara hangi oranda yer verdiklerinin tespiti ve tespit edilen kültürel unsurların karşılaştırılması yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitapları bu çalışmanın veri toplama araçlarını oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen “Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” A1 ve A2 düzeyinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış ve 2015 yılında yayınlanmıştır. Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balci ve Cihan Özdemir’in editörlüklerinde yayına hazırlanan eserin yazarları; İbrahim Gültekin, Mahir Kalfa, İbrahim Atabey, Filiz Mete, Aydan Eryiğit ve Uğur Kılıç’tır. Çalışma kapsamında incelenen diğer eser de Sırbistan’da

Sırp dilini ve kültürünü tanıtmak amacıyla faaliyet gösteren Azbukum Merkezi tarafından temel düzeyde Sırpça öğretmek amacıyla hazırlanmış "Ucimo Srpski 1" ders kitabıdır. Natasa Milicevic Dobromirov'un editörlüğünde 2013 yılında yayınlanmış olan "Ucimo Srpski 1" ders kitabının yazarları Natasa Milicevic Dobromirov ve Biljana Novkovic Adzaip'tir.

Çalışmanın verileri Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki A1 düzeyinde 24 dinleme, 24 okuma; A2 düzeyinde 24 dinleme, 32 okuma metni ile Ucimo Srpski 1 ders kitabında 12 üniteye bağlı 43 dinleme ve 46 okuma metninin incelenmesiyle elde edilmiştir.¹

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında incelenen Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurlara ilişkin verilerin sağlıklı bir şekilde elde edilebilmesi için öncelikle Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi 2013 (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR, 2001) metninde yer alan ve sosyokültürel bilgiler başlığı altında tasnif edilen ana ve alt kategoriler dikkate alınmıştır. Bununla birlikte ilgili literatürde yapılmış çalışmalar (Okur ve Keskin, 2013; Ertuğrul, 2015; Tosun, 2016, Sever, 2019) ve UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi incelenmiş, sosyokültürel bilgilerin ana ve alt kategorilerine ilişkin taslak metin oluşturulmuştur. Söz konusu taslak metnin alt kategorileri incelenen ders kitaplarında bulguların kültürel unsurlara göre uzman görüşlerine de başvurularak şekillendirilmiştir.

Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış temel düzey ders kitaplarındaki sosyokültürel nitelikli unsurların ana ve alt kategorileri şu şekilde belirlenmiştir:

1. *Günlük Yaşam*: a) Yiyecek ve içecekler. b) Yemek zamanları ve yeme-içme alışkanlıkları. c) Resmî tatiller ve çalışma zamanları. d) Boş zaman etkinlikleri, hobiler. d) Ulaşım. e) Moda.

2. *Kişiler Arası İletişim*: a) Selamlaşma ifade ve davranışları. b) Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler. c) Toplumdaki sınıf yapısı, kişiler arası ilişkiler. d) Konuk etme-ikram ve hediyeler. e) Kalıp sözler, ilişki sözleri, deyimler, atasözleri, vecizeler vb.

3. *Değerler ve Eğitim*: a) Değerler. b) Eğitim. c) Eğitim kurumları. d) Eğitimciler, bilim adamları. e) Üniversiteler. f) Sempozyumlar, konferanslar, paneller, söyleşiler vb.

4. *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor*: a) Edebiyat: Edebî eserler ve şahsiyetler. b) Müzik: Müzik eserleri ve müzisyenler. c) Sanat: Görsel sanatlar, El sanatları. d) Spor: Sporcular ve spor etkinlikleri.

5. *Gelenekler ve Folklor*: a) Özel Günler. b) Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler. c) Dini kurallara ve geleneklere dayalı davranışlar. d) Festivaller, şenlikler, törenler, kutlamalar. e) Halk oyunları/danslar ve çocuk oyunları. f) Toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar. g) Geleneksel meslekler. h) Geleneksel çalgılar. ı) Geleneksel sporlar.

6. *Coğrafya ve Mekân*: a) Şehirler veya diğer yerleşim yerleri. b) Tarihî ve turistik yerler. c) Kültürel yapılar ve mekânlar. d) Doğal güzellikler.

Çalışmada söz konusu ders kitaplarındaki dinleme ve okuma metinlerinin hangi kültürel unsurları ne ölçüde içerdiği doküman incelemesi yoluyla tespit edilmeye çalışılmış, ayrıca verilerin analizi ve yorumlanması sürecinde içerik analizinden faydalanılmış, bulguların kültürel unsurlar aynı zamanda kitaplardan doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

Bulgular

Çalışma kapsamında, Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki okuma ve dinleme beceri alanlarına ait 193 metin doküman incelemesi yoluyla taranmış; *Günlük Yaşam*, *Kişiler Arası İletişim*, *Değerler ve Eğitim*, *Edebiyat*,

¹ Temel düzeyde Sırpça öğretmek amacıyla 12 ünite hâlinde hazırlanmış olan Ucimo Srpski 1 ders kitabı, temel dil bilgisi konularının öğretimi göz önünde bulundurularak çalışmamızda ilk altı ünite A1, diğer altı ünite de A2 düzeyi olarak değerlendirilmiştir.

Sanat, Müzik ve Spor, Gelenekler ve Folklor, Coğrafya ve Mekân ana kategorileri ile bunlara bağlı alt kategorilere ait kültürel unsurlara ilişkin bulgu ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki Günlük Yaşam kültürel unsurlarına ait bulgular.

Günlük Yaşam	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yiyecek ve içecekler	11	73.33	8	100	-	0	8	80
Yemek zamanları ve yeme-içme alışkanlıkları	-	0	-	0	-	0	-	0
Resmî tatiller ve çalışma zamanları	-	0	-	0	-	0	1	10
Boş zaman etkinlikleri, hobiler	-	0	-	0	-	0	-	0
Ulaşım	4	26.66	-	0	-	0	1	10
Moda	-	0	-	0	-	0	-	0
TOPLAM	15	100	8	100	0	100	10	100

Tablo 1'e göre; incelenen Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarında *Günlük Yaşam* kategorisine ilişkin A1 düzeyinde 15, A2 düzeyinde 18 olmak üzere toplam 33 kültürel unsurun tespit edildiği görülmektedir. Söz konusu kültürel unsurların 23'ü Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 10'u da Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Günlük Yaşam* kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait unsurlar içerisinde en fazla kültürel öğeyi *yiyecek-içecekler* alt kategorisi içermektedir. Sırp kültürüne ait günlük yaşam kategorisindeki kültürel öğeler de benzer şekilde *yiyecek-içecekler* alt kategorisinde yoğunlaşmış durumdadır.

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki "*Günlük Yaşam*" kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında:

"*Aile Bahçede*" adlı okuma metninde "*İrfan mangalda et pişiriyor.*" ifadesinde Türk mutfağına has bir unsur olan mangala yer verilmiştir (A1, s. 44).

"*Alışveriş Sepeti*" başlıklı okuma metninde ayran içeceğine yer verilmiştir (A1, s. 66).

"*Afiyet Olsun!*" adlı dinleme metninde muhallebi, kazandibi, tavuk göğsü, sütlaç, keşkül, aşure, lokum gibi Türk mutfak kültürüne ait tatlı çeşitlerine yer verilmiştir (A2, s. 86).

"*Haberleşme*" adlı serbest okuma metninde kervan, kervancılık, ulak ve kervansaraylardan bahsedilerek Türklerin geçmişteki ulaşım ve haberleşme kültürüne ait unsurlara yer verilmiştir (A1, s. 152).

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

"*Yaşam Tarzı*" adlı okuma metninde Sırbistan'daki resmi çalışma gün ve saatleri hakkında bilgi verilmiştir (A2, s. 71).

"*Yaşam Tarzı*" adlı okuma metninde Vojvodina bölgesinde yaşayan Sırp'ların günlük yaşamlarında bisikletli ulaşımı tercih etmelerinden söz edilmiştir (A2, s. 71).

"*Aile Zamanı*" okuma metninde -Türk kültürü ile de ortaklık gösteren- Sırbistan'ın meşhur yemekleri ve içeceği meze (meze), sarma (sarma) ve rakija (rakı) örneklerine yer verilmiştir (A2, s. 72).

Tablo 2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki Kişiler Arası İletişim kültürel unsurlarına ait bulgular.

Kişiler Arası İletişim	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Selamlaşma ifade ve davranışları	1	7.14	-	0	6	42.85	-	0
Aile yapısı, aile bireyleri arasındaki ilişkiler	3	21.42	1	8.33	6	42.85	1	25
Toplumdaki sınıf yapısı, kişiler arası ilişkiler	1	7.14	-	0	1	7.14	1	25
Konuk etme-ikram ve hediyeler	1	7.14	-	-	0	0	1	25
Kalıp sözler, deyimler, atasözleri ve vecizeler	8	57.14	11	91.66	1	7.14	1	25
TOPLAM	14	100	12	100	14	100	4	100

Tablo 2 incelendiğinde Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarında *Kişiler Arası İletişim* kategorisine ilişkin A1 düzeyinde 28, A2 düzeyinde 16 olmak üzere toplam 44 kültürel unsurla karşılaşılmaktadır. Söz konusu kültürel unsurların 26'sı Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 18'i de Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Kişiler Arası İletişim* kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait unsurlar içerisinde en fazla kültürel öğeyi *kalıp sözler, deyimler, atasözleri ve vecizeler* alt kategorisi içermektedir. Sırp kültürüne ait kişiler arası iletişim kategorisinde de en fazla *selamlaşma ifade ve davranışları ve aile yapısı, aile bireyleri arasındaki ilişkiler* kültürel öğeleri yer almaktadır.

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki "*Kişiler Arası İletişim*" kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında:

"Boş Odanız Var mı?" okuma metninde "iyi akşamlar; hoş geldiniz, hoş bulduk, hoşça kalın" gibi selamlaşma ifadelerine yer verilmiştir (A1, s. 30).

Dinleme metni olarak yer verilen Barış Manço'nun Nane Limon Kabuğu adlı şarkısında; küçük, güzel bir belirti ile doyurucu sonuca ulaşılmaz anlamında kullanılan "Bir çiçekle bahar olmaz." atasözü ile "Darısı başına." söz kalıbına yer verilmiştir (A2, s. 37).

"Çanakkale'ye Yolculuk" okuma metninde "şekerleme yapmak" deyimine yer verilmiştir (A2, s. 74).

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

14. dinleme metninde "Dobar dan (iyi günler), Dovidjenja (hoşça kalın), Cao (bay bay/merhaba), Vidimo se (görüştürüz)" gibi selamlaşma ifadelerine yer verilmiştir (A1, s. 23).

"Sırp Dilinin Sesleri ve Harfleri" okuma metninde Vuk Stefanovic Karadzic'in Sırpça ile ilgili veciz bir sözüne yer verilmiştir: "Pisi kao sto govoris, citaj kako je napisano." (Telaffuz ettiğin gibi yaz, yazılmış gibi oku.) (A1, s. 185).

11. ünitenin "Odelo ne čini čoveka" adlı başlığında "Kıyafet insanı adam yapmıyor." atasözüne yer verilmiştir (A2, s. 108).

Tablo 3. Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki Değerler ve Eğitim kültürel unsurlarına ait bulgular.

Değerler ve Eğitim	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Değerler	27	87.09	28	75.67	5	83.33	7	77.77
Eğitim	-	0	-	0	-	0	-	0
Eğitim kurumları	-	0	1	2.70	-	0	-	0
Eğitimciler, bilim adamları	-	0	-	0	1	16.66	2	22.22
Üniversiteler	4	12.90	8	21.62	-	0	-	0
Sempozyumlar, konferanslar, paneller, söyleşiler vb.	-	0	-	0	-	0	-	0
TOPLAM	31	100	37	100	6	100	9	100

Tablo 3'e göre Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarında *Değerler ve Eğitim* kategorisine ait A1 düzeyinde 37, A2 düzeyinde 46 olmak üzere toplam 83 kültürel unsur tespit edilmiştir. Söz konusu kültürel unsurların 68'i Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 15'i de Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Değerler ve Eğitim* kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait unsurlar içerisinde en fazla kültürel öğeyi *değerler* alt kategorisi içermektedir. *Değerler ve Eğitim* kategorisindeki Sırp kültürüne ait kültürel unsurlar da benzer şekilde en fazla *değerler* alt kategorisinde yer almaktadır.²

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki "*Değerler ve Eğitim*" kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında:

"*Hacı Bayram Gezisi*" dinleme metninde "*Hesabı ben ödeyeceğim, bugün bendensiniz.*" cümlesiyle misafirperverliğin Türk kültüründe önemli bir değer olduğu vurgulanmıştır (A1, s. 91).

"*Altın Sporcu ile Röportaj*" okuma metninde "*Bu şampiyonluğu ülkeme hediye ediyorum.*" cümlesi ile vatanseverlik değeri vurgulanmıştır (A2, s. 68).

"*Komedyenler*" okuma metninde Türkiye'nin önemli öğretim kurumları arasında yer alan Boğaziçi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nden söz edilmektedir (A1, s. 126).

"*Ağaç Dikme Şenliği*" okuma metninde eğitim odaklı bir kuruluş olan ODTÜ Mezunlar Derneği'nden bahsedilmektedir (A2, s. 40).

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

"*Benim Ailem*" ana başlıklı ünitenin 22. okuma metninde "*Sırbistan'da yaşamayı seviyorum; insanlarını, iklimini ve doğasını çok seviyorum.*" cümlesinde vatanseverlik değerine vurgu yapılmıştır (A1, s. 33).

"*Yaşam Tarzı*" okuma metninde ayrıca "*Misafirleri seviyoruz ve onları konuk etmek için elimizden geleni yapacağız.*" cümlesinde misafirperverliğin öneminden bahsedilerek yardımseverlik değeri vurgulanmıştır (A2, s. 71).

"*Sırbistan'ın Nesi Meşhur?*" dinleme metninde ünlü bir mühendis ve fütürist olan Nikola Tesla, fizikçi Mihajlo Pupin ile fizikçi, astronom ve coğrafyacı Milutin Milankovic gibi Sırp eğitim ve bilim insanları söz konusu edilmektedir (A2, s. 66).

² Araştırmada Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarındaki değerler, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından önerilen (MEB, 2017, s. 24) ve öğretim programlarında öğrencilere aktarılması hedeflenen "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik" kök değerleri kapsamında incelenmiştir.

Tablo 4. Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor kültürel unsurlarına ait bulgular.

	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Edebiyat: Edebî eserler ve şahsiyetler	1	14.28	9	31.03	2	100	1	20
Müzik: Müzik eserleri ve müzisyenler	3	42.85	4	13.79	-	0	1	20
Sanat: Görsel sanatlar ve el sanatları	2	28.57	12	41.37	-	0	2	40
Spor: Sporcular ve spor etkinlikleri	1	14.28	4	13.79	-	0	1	20
TOPLAM	7	100	29	100	2	100	5	100

Tablo 4 incelendiğinde *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* kategorisine ilişkin Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarında A1 düzeyinde 9, A2 düzeyinde 34 olmak üzere toplam 43 kültürel unsura yer verildiği görülmektedir. Söz konusu kültürel unsurların 36'sı Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 7'si de Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait en fazla unsura *görsel sanatlar, el sanatları* alt kategorisinde rastlanmaktadır. *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* kategorisinde Sırp kültürüne ait en fazla unsur ise *edebî eserler ve şahsiyetler* alt kategorisinde yer almaktadır.

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki "*Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor*" kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında:

"*Tatilde Yaptıklarım*" okuma metninde Türk çocuk ve gençlik edebiyatının popüler edebî simalarından Müfit Aksakal'ın *Tatilde Yaptıklarım* başlıklı şiirine yer verilmiştir (A1, s. 163).

"*Hangi Şehir, Hangi Kişi?*" başlıklı dinleme metninde Türk mizah edebiyatının meşhur simalarından Nasreddin Hoca'ya yer verilmiştir (A2, s. 21).

"*Üç Önemli İnsan*" başlıklı okuma metninde Türk müzisyen Kıracı'nın 2005 yılında "*Bir İstanbul Masalı*" adlı dizi filmin müziği ile *En İyi Müzik Ödülü'nü kazandığından söz edilmiştir* (A2, s. 14).

"*Hızlı Adam*" okuma metninde motosiklet sporundaki başarıları ile tanınan milli sporcu Kenan Sofuoğlu tanıtılmıştır (A1, s. 126).

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

"*Yaşam Tarzı*" okuma metninde Sırp yöresel müzik tarzlarından "*tamburasi*" ve "*trubaci*" tanıtılmıştır (A2, s. 71).

"*Sırbistan'ın Nesi Meşhur?*" dinleme metninde Sırbistan'ın ünlü film yönetmenleri Emir Kusturica ve Goran Paskaljević'ten bahsedilmiştir (A2, s. 66).

"*Sırbistan'ın Nesi Meşhur?*" dinleme metninde Novak Djokovic'in Profesyonel Tenisçiler Birliği'nin (ATP) sıralamasına göre dünyanın bir numaralı erkek tenis sporcusu olduğundan söz edilmiştir (A2, s. 66).

Yugoslavya eski başkanı Tito ve eşi Jovanka'nın "*Sutjeska*" film setini ziyaretlerini söz konusu eden okuma metnine yer verilmiştir (A2, s. 111). *Sutjeska Savaşı, Yugoslavya'da 1973'te çekilen ve o güne kadar en pahalı bütçeye sahip bir partizan filmidir.*

Tablo 5. Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki Gelenekler ve Folklor kültürel unsurlarına ait bulgular.

	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
Gelenekler ve Folklor	f	%	f	%	f	%	f	%
Özel Günler	1	14.28	2	14.28	-	0	1	16.66
Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	-	0	-	0	-	0	-	0
Dini kurallara ve geleneklere dayalı davranışlar	3	42.85	1	7.14	-	0	3	50
Festivaller, şenlikler, törenler, kutlamalar	-	0	4	28.57	-	0	1	16.66
Halk oyunları/danslar ve çocuk oyunları	1	14.28	1	7.14	-	0	-	0
Toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar	-	0	3	21.42	-	0	1	16.66
Geleneksel meslekler	1	14.28	1	7.14	-	0	-	0
Geleneksel çalgılar	1	14.28	1	7.14	-	0	-	0
Geleneksel sporlar	-	0	1	7.14	-	0	-	0
TOPLAM	7	100	14	100	0	100	6	100

Tablo 5'e göre; incelenen Türkçe ve Sırpça temel düzey ders kitaplarında *Gelenekler ve Folklor* kategorisine ilişkin A1 düzeyinde 7, A2 düzeyinde 20 olmak üzere toplam 27 kültürel unsur tespit edilmiştir. Söz konusu kültürel unsurların 21'i Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 6'sı da Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Gelenekler ve Folklor* ana kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait unsurlar içerisinde en fazla kültürel öğeyi *festivaller, şenlikler, törenler, kutlamalar* alt kategorisi içermektedir. Sırp kültürüne ait *Gelenekler ve Folklor* kategorisindeki en fazla kültürel öğeler *dinî kurallara ve geleneklere dayalı davranışlar* alt kategorisinde yer almaktadır.

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki "*Gelenekler ve Folklor*" kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında:

"Güllaç-Aşure" serbest okuma metninde *Aşure tatlısının tanıtımı ile Muharrem ayında aşure dağıtma geleneği anlatılmıştır. Aynı metinde ayrıca Ramazan'da iftar sofralarında geleneksel olarak çokça tüketilen güllaç tatlısından da bahsedilmiştir (A2, s. 88).*

"Arkadaşım" dinleme metninde *Türk düğünlerinde kullanılan geleneksel Türk halk çalgılarından davul ve zurnaya yer verilmiştir (A1, s. 118).*

"Meddahlık" başlıklı serbest okuma metninde *geleneksel Türk tiyatrosunun önemli türlerinden meddahlık geleneği ile meddah hakkında bilgi verilmiştir (A2, s. 128).*

"Ata Sporumuz Cirit" serbest okuma metninde *Türklerin en eski atlı spor oyunlarından cirit hakkında bilgi verilmiştir (A2, s. 68).*

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

"Aile Zamanı" adlı okuma metninde *Nedelja (Pazar) gününün önemine ve Sırp sofrası kültürüne değinilmiştir. Pazar, eski Sırp kültüründe özel bir gündür. Sırbistan'da eskiden aileler Pazar günü toplanır, o gün herkes eve erken gelir ve beraber öğle yemeği yenirdi (A2, s. 72).*

“Slava Gününüz Kutlu Olsun” başlıklı okuma metninde Sırp kültürünün ayrılmaz bir parçası olan dinî Slava gününe yer verilmiş ve Slava gününe özel kutlama şekilleri, Srećna slava domacine! (Slava gününüz kutlu olsun!) gibi kutlama ifadeleri söz konusu edilmiştir (A2, s. 78).

“EXIT Festivali” dinleme metninde Avrupa’nın en büyük festivallerden biri olan ve Sırbistan’ın Novi Sad şehrinde düzenlenen EXIT festivali hakkında bilgi verilmiştir (A2, s. 121).

Tablo 6. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders Coğrafya ve Mekân kültürel unsurlarına ait bulgular.

	Yedi İklim				Ucimo Srpski			
	A1		A2		A1		A2	
Coğrafya ve Mekân	f	%	f	%	f	%	f	%
Şehirler veya diğer yerleşim yerleri	19	70.37	24	66.66	1	33.33	2	40
Tarihî ve turistik yerler	4	14.81	10	27.77	1	33.33	1	20
Kültürel yapılar ve mekânlar	1	3.70	-	0	-	0	1	20
Doğal güzellikler	3	11.11	2	5.55	1	33.33	1	20
TOPLAM	27	100	36	100	3	100	5	100

Tablo 6 incelendiğinde Türkçe ve Sırpça temel düzey ders kitaplarında *Coğrafya ve Mekân* kategorisine ait A1 düzeyinde 30, A2 düzeyinde 41 olmak üzere toplam 71 kültürel unsurun tespit edildiği görülmektedir. Söz konusu kültürel unsurların 63’ü Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 8’i de Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. *Coğrafya ve Mekân* kategorisinde tespit edilen Türk kültürüne ait unsurlar içerisinde en fazla kültürel öğeyi *şehirler veya diğer yerleşim yerleri* alt kategorisi içermektedir. Sırp kültürüne ait *Coğrafya ve Mekân* kategorisindeki en fazla kültürel öğeler de benzer şekilde *şehirler veya diğer yerleşim yerleri* alt kategorisinde yoğunlaşmış durumdadır.

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarındaki “*Coğrafya ve Mekân*” kategorisini oluşturan kültürel unsurlardan örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında:

“*Geleneksel Meslekler: Bakırcılık*” serbest okuma metninde tarihî bakırcılar çarşılarına sahip şehirler Kahramanmaraş, Diyarbakır, Bursa ve Erzincan’dan bahsedilmiştir (A1, s. 114).

“*Seyahat Acentasında*” okuma metninde Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan ve Rum Ortodoks inancının Anadolu’daki önemli tarihî yapılarından Sümela Manastırı’na yer verilmiştir (A1, s. 159).

“*Türk Hamamı*” serbest okuma metninde Osmanlı ve Türk kültürünün önemli kültürel değerlerinden biri olan Türk Hamamı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca İstanbul’daki Çemberlitaş, Cağaloğlu ve Beyazıt hamamlarının Türk kültür ve sanat tarihi açısından önemi de vurgulanmıştır (A2, s. 46).

“*Peri Pansiyonu*” okuma metninde Nevşehir’de bulunan Kapadokya bölgesine yer verilmiştir (A2, s. 79).

Ucimo Srpski 1 ders kitabında:

“*Belgrad*” okuma metninde, Sırbistan’ının başkenti Belgrad hakkında bir tanıtım metnine ve Belgrad’ın görseline yer verilmiştir (A1, s. 40). Kelime anlamı “beyaz şehir” olan Belgrad, Tuna ve Sava nehirlerinin birleştiği yerde kurulmuş, Sırbistan’ın başkenti ve en büyük şehridir.

“*Oryantasyon*” okuma metnine bağlı 29 numaralı dinleme etkinliğinde Kalemegdan Parkı, Knez Mihajlova Caddesi ve Belgrad hayvanat bahçesinden (Beogradski zooloski vrt) bahsedilmiştir (A1, s. 45).

“Yaşam Tarzı” okuma metninde “kafana” kavramından bahsedilerek Sırp kültüründen aktarım sağlanmıştır. “Kafana” mekanlarında canlı Sırp folk müziği çalınır, insanlar tercihlerine göre yemek yiyip dans edebilirler (A2, s. 71).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik temel düzeyde hazırlanmış Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ile Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik temel düzeyde hazırlanmış Ucimo Srpski 1 ders kitabında tespit edilen kültürel unsurlar karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışma kapsamında incelenen temel düzey Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında toplam 237, temel düzey Ucimo Srpski 1 ders kitabında da toplam 64 kültürel unsur tespit edilmiştir. Tespit edilen kültürel unsurların 126’sı A1 düzeyine, 175’i de A2 düzeyine aittir. İnceleme kapsamındaki Türkçe ve Sırpça A2 düzeyi ders kitaplarına ait metinlerde daha fazla oranda kültürel unsurun yer alışı A1 düzeyi ders kitaplarındaki metinlerin temel dil bilgisi konularının öğretimine yönelik oluşu sebebine bağlanabilir. Kültür aktarımı bağlamında ilgili kitaplardaki kültürel unsurların dağılımına bakıldığında da Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin daha düzenli bir dağılım gösterdiğini söyleyebilmek mümkünse de aynı durum Ucimo Srpski 1 ders kitabındaki metinler için aynı oranda geçerli değildir.

Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurların tespiti amacıyla taranan okuma beceri alanına ait 102 ve dinleme beceri alanına ait 91 metinde bulguların kültürel unsurların çoğunluğunun okuma metinlerinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarındaki kültürel nitelikteki unsurların *Günlük Yaşam, Kişiler Arası İletişim, Değerler ve Eğitim, Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor, Gelenekler ve Folklor, Coğrafya ve Mekân* şeklinde belirlenen ana kategorileri içerisinde Günlük Yaşam kategorisinde Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 23, Ucimo Srpski 1 ders kitaplarında da 10 kültürel unsura rastlanmaktadır. Türkçe ve Sırpça ders kitaplarında *Günlük Yaşam* ana kategorisine ait kültürel nitelikteki unsurların çoğunluğu *yiyecek-içecekler* alt kategorisinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum günlük yaşamın en temel ihtiyaçlarının başında yer alan yeme ve içme eylemlerinin kültürel hayata ve dolayısıyla da ders kitaplarına doğal bir yansıması olarak düşünülebilir.

Kişiler Arası İletişim ana kategorisi kapsamında Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 26, Ucimo Srpski 1 ders kitabında da 18 kültürel unsur yer almaktadır. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında *Kişiler Arası İletişim* ana kategorisine ait kültürel nitelikteki unsurların çoğunluğu *Kalıp sözler, deyimler, atasözleri ve vecizeler* alt kategorisinde yoğunlaşırken Ucimo Srpski 1 ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlara ağırlıklı olarak *Selamlaşma ifade ve davranışları* ile *aile yapısı, aile bireyleri arasındaki ilişkiler* alt kategorisinde rastlanmaktadır.

Değerler ve Eğitim ana kategorisinde bulguların kültürel unsurların da 68’i Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında, 15’i de Ucimo Srpski 1 ders kitabında yer almaktadır. Türkçe ve Sırpça ders kitaplarında *Değerler ve Eğitim* ana kategorisine ait kültürel unsurların çoğunluğunu -kök değerler çerçevesinde belirlenen- *değerler* alt kategorisindeki unsurlar oluştururken *eğitim kurumları, sempozyumlar, konferanslar, paneller, söyleşiler* alt kategorilerinde kültürel unsurlara ise hiç yer verilmediği görülmektedir.

Çalışmanın bir diğer ana kategorisini oluşturan *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* başlığı altında Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 36, Ucimo Srpski 1 ders kitabında 7 kültürel unsura rastlanmaktadır. Bu kategorideki bulgular içerisinde Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında en fazla *müzik eserleri ve müzisyenler ile görsel sanatlar ve el sanatları* alt kategorilerinde bulgulara rastlanmakta Ucimo Srpski 1 ders kitabında ise ağırlıklı olarak *edebî eserler ile görsel sanatlar ve el sanatları* alt kategorisindeki bulguların varlığı göze çarpmaktadır.

Gelenekler ve Folklor ana kategorisindeki bulgulara bakıldığında da Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında 21, Ucimo Srpski 1 ders kitabında 6 kültürel unsur görülmektedir. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında *Gelenekler ve Folklor* ana kategorisine ait kültürel nitelikteki unsurların çoğunluğu *dinî kurallara dayalı*

davranışlar ile *festivaller*, *şenlikler*, *törenler*, *kutlamalar* alt kategorisinde yoğunlaşırken Ucimo Srpski 1 ders kitabında da *dinî kurallara dayalı davranışlar* en fazla kültürel unsuru barındıran alt kategori durumundadır.

Coğrafya ve Mekân ana kategorisi kapsamında Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında 63, Ucimo Srpski 1 ders kitabında da 8 kültürel unsur tespit edilmiştir. *Coğrafya ve Mekân* ana kategorisine ait kültürel nitelikteki unsurların çoğunluğu Türkçe ve Sırpça ders kitaplarında ortak olarak *şehirler veya diğer yerleşim yerleri* alt kategorisinde yer almaktadır.

Yukarıda söz konusu edilen bulgular; Türkçe ve Sırpçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış temel düzey ders kitaplarındaki kültürel unsurların çoğunluğunun Yedi İklim Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında sırasıyla *Değerler ve Eğitim* (f=%28,98), *Coğrafya ve Mekân* (f=%26,60), *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* (f=%14,12), *Kişiler Arası İletişim* (f=%11,34), *Günlük Yaşam* (f=%10,35), *Gelenekler ve Folklor* (f=%8,61) kategorilerinde Ucimo Srpski 1 ders kitabında da sırasıyla *Kişiler Arası İletişim* (f=%33,13), *Değerler ve Eğitim* (f=%23,54), *Günlük Yaşam* (f=%12,82), *Coğrafya ve Mekân* (f=%12,41), *Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor* (f=%10,41), *Gelenekler ve Folklor* (f=%7,69) kategorilerinde yer aldığını göstermektedir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B. (2019). Yedi İklim Yabancı Dil Olarak Türkçe Setindeki Kültürel Varlığın İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bayraktar, S. (2015). Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi, 2, 7-23.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *Turkish Studies*, 5 (4): 221-235.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, (2001). Cambridge: Cambridge University Press.
- Çalık, M., Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim* 39(174): 33-38.
- Çetinkaya, E. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Demir, A. ve Açıık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30: 51-72.
- Erdal, K., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., Şen, H. H. ve Şenay, E. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Öğeler (A2) Düzeyi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 12, 11-23.
- Ertuğrul, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Duricic, M. ve Georgijev, I. (2013). Interkulturna kompetencija u nastavi španskog kao izbornog jezika. *Komunikacija i kultura online*, 4: 65-78.
- Elbir, B. ve Aka, F., N. (2015). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10 (12): 371-386.
- İşçi, C. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan "Yeni Hitit" Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karakoç Öztürk, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde somut olmayan kültürel mirasın aktarımı. *Çukurova Üniversitesi Türkojoloji Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 288-312.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel Araştırma Teknikleri: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1: 62-80.
- Keskin, F. (2010). Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Kılıç, F. (2019). Kültürel Öğeler Açısından Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kaynak İncelemesi: Türkçeye Yolculuk B1-B2 ve Altay Türkçe Öğreniyorum B1-B2 Örnekleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Koparan, B. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Öğelerinin Aktarımına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri İle Ders Kitaplarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- MEB (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine...
E.A.: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi_program.pdf,
E.T.: 26.05.2022.
- Okur, A., Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *The Journal of Academics Social Science Studies*, 6 (2): 1619-1640.
- Özgat Tatan, O. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Sayid Açıkgöz, E. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Sever, P. (2019). Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Tanç, M. (2002): Kültür Alanı Değişimleri ve Dilimiz Üzerindeki Etkileri, *Türk Dili*, 609: 521-528.
- Tavşancıl, E., Aslan E. (2001). İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tosun, G. (2016). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Başkent Üniversitesi Ankara.
- Ucimo Srpski 1 (2013). Novi Sad: Azbukum.
- Ummak, H. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan "Kolay Gelsin" ve "İstanbul" Ders Kitaplarında Kültürlerarası Öğrenme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ülker, N. (2007). "Hitit Ders Kitapları" Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Vargelen, H. (2013). Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 (2015). Ankara: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları.
- Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 (2015). Ankara: Yunus Emre Enstitüsü Yayınları.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim-Education And Science*, 23: 7-17.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yazıcı, H. (2021). Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Yazıcı, H., Göçen, G. (2021). Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 365-395. DOI: 10.29000/rumelide.1011959.

Extended Abstract

Learning a language is not just about acquiring linguistic skills, but also acquiring the culture that is embedded within the target language. Having in mind the importance of language and culture in human life, it is evident that language teaching should not be detached from cultural contexts. Consequently, adopting a cultural transfer-oriented teaching method in a foreign language and incorporating cultural elements can among other benefits, reduce students' biased views toward the target culture and increase their motivation to learn the target language. Therefore, course materials should analyze the cultural codes of the nation and language structure in the foreign language teaching process. Textbooks are essential for in-class and extracurricular learning, and they should contain both language grammar and structure as well as cultural features to serve as a cultural guide.

In recent studies on teaching Turkish as a foreign language, textbooks containing cultural elements have become an important research area. However, few studies focus on intercultural teaching, which involves analyzing cultural elements comparatively with textbooks in different languages prepared with the same purpose and method. This study aims to determine which cultural elements should be used in intercultural teaching-oriented common cultural elements and cultural elements related to the target culture in basic-level textbooks for teaching Turkish and Serbian as foreign languages and to develop a common cultural criterion.

The qualitative research model used for this study focuses on the determination and comparative analysis of cultural elements in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe and Ucimo Srpski 1 basic level textbooks prepared for teaching Turkish and Serbian as foreign languages. The analysis method used here is document analysis method. The document analysis method was used to collect qualitative data, and content analysis was performed on the data obtained. Qualitative analysis showed major differences in terms of the usage of cultural elements in teaching those two completely different languages.

The study identified a total of 237 cultural elements in the basic level Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 64 cultural elements in the basic level Ucimo Srpski 1 textbook. Of these, 126 cultural elements belong to the A1 level, and 175 cultural elements belong to the A2 level. Most cultural elements were found in reading texts, with 219 texts belonging to the reading skill area and 82 texts belonging to the listening skill area.

The sociocultural elements in the textbooks were evaluated within main categories such as Daily Life, Interpersonal Communication, Values and Education, Literature, Art, Music, and Sports, Traditions and Folklore, and Geography and Space. In the category of Daily Life, 23 cultural elements were found in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 10 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook. In the main category of Interpersonal Communication, 26 cultural elements were found in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 18 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook. In the main category of Values and Education, 68 cultural elements were found in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 15 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook. In the main category of Literature, Art, Music, and Sports, 36 cultural elements were found in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 7 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook. In the main category of Traditions and Folklore, 21 cultural elements were found in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 6 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook. In the main category of Geography and Space, 63 cultural elements were identified in Yedi İklim Yabancılar için Türkçe textbooks and 8 cultural elements in Ucimo Srpski 1 textbook.

The study's findings indicate that the basic level textbooks designed for teaching Turkish and Serbian as a foreign language contain cultural elements that are mostly categorized as Values and Education in Yedi İklim Turkish for Foreigners textbooks, and as Interpersonal Communication in Ucimo Srpski 1 textbook. The main category with the least number of cultural elements is Traditions and Folklore in both textbooks. Considering the transmission of culture, it can be said that Yedi İklim Turkish for Foreigners textbooks have a more consistent and concentrated distribution of cultural elements in their texts, whereas the same can't be said for Ucimo Srpski 1 textbook. Ucimo Srpski 1 textbook uses fewer cultural elements and focuses more on grammar and language structure instead.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci Yazar %50,

İkinci Yazar %50

oranında katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Makalenin herhangi bir aşamasında maddi veya manevi çıkar sağlanmamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.